

„NIE-TAJNOŚĆ” OBRONĄ PRZED WSPÓŁPRACĄ Z SB

Praca kapłanów z młodzieżą akademicką z punktu widzenia władz oznaczała kształtowanie przez Kościół charakterów i postaw przyszłych kierowników zakładów przemysłowych, urzędników, pedagogów, lekarzy, prawników itp., czyli przyszłej inteligencji. Było to więc „zjawisko bardzo niepokojące i wymagające radykalnego przeciwdziałania”.

Bohaterami niniejszego artykułu są dwaj duszpasterze akademicki oraz funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa, który w ramach inwigilacji duszpasterstwa akademickiego diecezji katowickiej w 1978 r. wyznaczył sobie ambitny cel – werbunek dwóch najważniejszych duchowych opiekunów środowiska studenckiego.

Ksiądz Józef Danch

Urodził się 15 lutego 1945 r. w Rudzie Śląskiej. Po maturze, zdanej w 1963 r. w świętochłowickim liceum ogólnokształcącym, rozpoczął studia na Wydziale Mechaniczno-Energetycznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Rok później zmienił życiowe plany i wstąpił do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. W czasie studiów przez rok pracował jako wychowawca w Zakładzie dla Niewidomych w Laskach pod Warszawą¹.

W 1971 r. przyjął święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę duszpasterską w parafii św. Szczepana w Katowicach-Bogucicach. Po dwóch latach został skierowany do parafii Niepokalane-go Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach, gdzie obok obowiązków wikariusza pełnił również posługę duszpasterza akademickiego. Doświadczenia nabyte w kontaktach z młodzieżą i studentami sprawiły, że w 1976 r. został mianowany drugim diecezjalnym duszpasterzem akademickim w Katowicach i pełnił tę funkcję do roku 1980².

¹ Ordynariusz katowicki, bp Herbert Bednorz, jako jedyny rządcą diecezji w Polsce, wprowadził w proces kształcenia i przygotowywania kleryków do pełnienia posługi kapłańskiej roczną praktykę robotniczą. Od 1969 r. kierowali nią wszyscy klerycy, z wyjątkiem tych, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową. Staż na stanowisku pracownika fizycznego miał na celu zapoznać przyszłych kapłanów ze środowiskiem robotniczym i lepiej przygotować do pracy duszpasterskiej, przy czym należy zaznaczyć, że nie wszyscy klerycy zatrudnieni byli jako pracownicy fizyczni. Z kontynuowania rocznych staży pracy zrezygnował następca bp. Bednorza, bp Damian Zimoń (zob. J. Myszor, *Historia diecezji katowickiej*, Katowice 1999, s. 473–474).

² *Zmarli kapłani Kościoła katowickiego*, t. 4, *Kapłani wyświęceni od 1945 roku (po zakończeniu II wojny światowej)*, zebrał i oprac. ks. Edward Nalepa, Katowice 2000 (wersja CD); S. Puchała, *Duszpasterstwo akademickie w diecezji katowickiej w latach 1947–1992*, Katowice 2007, s. 77, 203.

Ksiądz Oskar Thomas

Urodził się 25 lipca 1940 r. w Gołkowicach. Był zaledwie o pięć lat starszy od ks. Dancha, ale to wystarczyło, by jego doświadczenia z drogi do kapłaństwa różniły się od doświadczeń kolegi, gdyż nabywał je w okresie wzmożonych represji ze strony władz wobec Kościoła, będących reakcją na przygotowania do obchodów Milenium Chrztu Polski.

Do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie wstąpił w 1959 r., po ukończeniu liceum w Wodzisławiu. Jako alumn został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, którą pełnił kolejno w jednostce artyleryjskiej w Hrubieszowie, Skierniewicach, Bartoszycach i Giżycku. Znalazł się w gronie kleryków diecezji katowickiej, którzy w 1962 r. po raz pierwszy zostali wcieleni w żołnierskie szeregi³.

Po święceniach kapłańskich (1966 r.) pracował jako wikariusz parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rybnej-Strzybnicy, Opatrzności Bożej w Gaszowicach, św. Barbary w Chorzowie i św. Antoniego w Rybniku. W Strzybnicy poświęcał się pracy z młodzieżą, a w Chorzowie (1972–1975) i w Rybniku (1975–1977) dodatkowo pełnił obowiązki duszpasterza akademickiego. W 1977 r. ordynariusz katowicki, bp. Herbert Bednorz, mianował go diecezjalnym duszpasterzem akademickim; na tym stanowisku pracował do roku 1983⁴.

Fot. ks. Thomasa z „Wniosku o wydanie dokumentu stwierdzającego tożsamość”

Tadeusz Chmielewski

Urodził się w 1946 r. w Sosnowcu. Był zatem niewiele młodszy od obu kapłanów. Do pracy w SB został przyjęty na własną prośbę 1 grudnia 1967 r., na stanowisko wywiadowcy Sekcji I Wydziału „B” (obserwacja) Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Katowicach⁵.

Od września 1968 r. do lipca 1969 r. poznawał tajniki obserwacji zewnętrznej jako słuchacz Oficerskiej Szkoły nr 3 Centrum Wyszkożenia MSW w Legionowie. Po powrocie do jednostki macierzystej „nabyte wiadomości teoretyczne” starał się wykorzystać w codziennej pracy zawodowej, co w opinii przełożonych czynił „właściwie”. Przestrzegał „zasad konspiracji” (zarówno w miejscu pracy, jak i zamieszkania), współpracował z innymi wywiadowcami, dokładnie ustalał adresy i kontakty osób inwigilowanych, wykonywał zdjęcia operacyjne. Odznaczał się „samodzielnością, własną inicjatywą i spostrzegawczością”⁶.

³ Szerzej na ten temat zob. A. Lesiński, *Służba wojskowa kleryków w PRL (1959–1980)*, Olsztyn 1995.

⁴ *Zmarli kapłani Kościoła katowickiego*, t. 4, *Kapłani wyświęceni od 1945 roku...*; S. Puchała, *Duszpasterstwo akademickie...*, s. 79, 207.

⁵ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach (dalej AIPN Ka), Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych (dalej WUSW) w Katowicach, 0264/615, Tadeusz Chmielewski, Podanie skierowane do komendanta wojewódzkiego KW MO w Katowicach, 29 X 1967 r., k. 3; *ibidem*, Przebieg służby, k. 71.

⁶ *ibidem*, Opinia służbowa za okres od 1 lutego 1968 r. do 31 grudnia 1969 r. podpisana przez naczelnika Wydziału „B” ppłk. D. Girka, 31 XII 1969 r., k. 87; *ibidem*, Opinia podpisana przez naczelnika Wydziału „B” ppłk. D. Girka, 29 VIII 1972 r., k. 94.

W lutym 1973 r. został przeniesiony na stanowisko inspektora operacyjnego Referatu do spraw Bezpieczeństwa Komendy Miejskiej i Powiatowej MO w Rybniku, a pół roku później skierowany na studia w zakresie prawno-administracyjnym oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego na Akademii Spraw Wewnętrznych w Warszawie. Po trzech latach, już ze stopniem magistra prawa, rozpoczął pracę w Wydziale IV KW MO w Katowicach, czyli w pionie odpowiedzialnym za inwigilację Kościoła katolickiego i związków wyznaniowych⁷.

Gromadził informacje na temat studentów skupionych wokół Kościoła oraz podejmował „działania mające na celu ograniczenie wpływu duszpasterzy na środowisko akademickie”. W pracy wykazywał „dużo pomysłowości i inwencji własnej” i umiał „w złożonych sytuacjach operacyjnych zająć właściwe stanowisko”. W marcu 1978 r. miał „na kontakcie” dwóch tajnych współpracowników i przygotowywał werbunek („opracowywał”) czterech wytypowanych kandydatów⁸.

Wśród owych czterech kandydatów na TW znaleźli się dwaj diecezjalni duszpasterze akademicy: ks. Józef Danch i ks. Oskar Thomas, którzy kierowali Centralnym Ośrodkiem Duszpasterstwa Akademickiego przy katowickiej katedrze⁹.

„Wędkarz” i paszportowa „przynała”

Obaj kapłani byli bardzo zaangażowani w pracę z młodzieżą akademicką. Ksiądz Danch współtworzył w listopadzie 1976 r. pierwszy Tydzień Kultury Religijnej w Katowicach, a ks. Thomas zainicjował w katowickim duszpasterstwie grupę tematyczną „Troska o życie”. Organizowali cykliczne wykłady i sami wygłaszali prelekcje, m.in. na temat miejsca Kościoła we współczesnym świecie, problemów życia wewnętrznego młodzieży, a także rodziny, wychowania, godności i praw człowieka¹⁰. Nie dziwi więc, że działalność duszpasterzy akademickich była wnikliwie obserwowana przez funkcjonariuszy SB, do których, za pośrednictwem tajnych źródeł, docierały informacje na temat podejmowanych przez księży inicjatyw¹¹.

Rola „osobistego opiekuna” duszpasterzy akademickich przypadała kpt. Chmielewskiemu. W lutym 1978 r. zarejestrował on ks. Dancha i ks. Thomasa w ewidencji katowickiej SB w charakterze kandydatów na TW¹². Wykorzystując osobowe źródła informacji, technikę operacyjną i przegląd korespondencji, funkcjonariusz zamierzał rozpoznać kontakty to-

⁷ *Ibidem*, Odpis dyplomu z 24 VI 1976, k. 20; *ibidem*, Przebieg służby, k. 71.

⁸ *Ibidem*, Opinia służbowa za okres od 1 stycznia 1977 r. do 30 marca 1978 r. podpisana przez naczelnika Wydziału IV kpt. J. Birnbacha, 30 III 1978 r., k. 107.

⁹ W 1968 r. bp Bednorz erygował na potrzeby akademickie kościoł w krypcie katowickiej katedry Chrystusa Króla, a dwa lata później w suterrenach probostwa katedry powstał Centralny Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego. Wcześniej diecezjalni duszpasterze akademicy nie dysponowali stałym ośrodkiem duszpasterskim i kościołem akademickim (S. Puchała, *Duszpasterstwo...*, s. 67, 71).

¹⁰ *Ibidem*, s. 167, 219, 251–252.

¹¹ Zob. AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/3505, t. 1, Oskar Thomas, Notatka służbowa dot. zabezpieczenia spotkania duszpasterstwa akademickiego zorganizowanego przez ks. O. Thomasa dla studentów I roku studiów przy parafii Chrystusa Króla w Katowicach; 7 X 1977 r., k. 12, *ibidem*, Wyciąg z informacji TW „Marian” z dnia 16 II 1978 r., k. 14; AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/2949, Józef Danch, Wyciąg z doniesienia TW ps. „Ośrodek” z dnia 23 I 1978 r., k. 10; *ibidem*, Wyciąg z notatki TW ps. „Jesion” z dnia 3 II 1978 r., k. 11.

¹² AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/3505, t. 1, Oskar Thomas, Karta E-15, 2 II 1978 r., k. 11, *ibidem*, Kwestionariusz personalny, k. 4v; AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/2949, Józef Danch, Kwestionariusz personalny, k. 3v.

warzyskie kapłanów, cechy charakteru, zainteresowania, nałogi, temperament, stosunek do ludzi, zachowanie, styl życia i sposób bycia. Wiedza na ten temat miała przygotować go do rozmowy i pozyskania duchownych do współpracy¹³.

Do nawiązania bezpośredniego kontaktu z ks. Danchem Chmielewski wykorzystał starania kapłana o uzyskanie paszportu. Pierwsze spotkanie odbyło się 26 lipca 1978 r. w punkcie paszportowym przy KM MO w Katowicach. Rozmowa przebiegała według wcześniej przygotowanego przez funkcjonariusza planu i dotyczyła wyłącznie wyjazdu do Włoch (przez RFN). Funkcjonariusz nie poruszył tematu duszpasterstwa akademickiego, by nie zdradzić właściwego powodu zainteresowania osobą kapłana, a na koniec rozmowy obiecał, „że zrobi wszystko, aby umożliwić mu otrzymanie paszportu w jak najkrótszym czasie” i ustalił, że następnego dnia ks. Danch skontaktuje się z nim telefonicznie (przedstawił się jako Tadeusz Chmita), by dowiedzieć się o rezultaty¹⁴.

Dla zrozumienia „dobroduszności” funkcjonariusza należy zaznaczyć, że decyzję w sprawie przyznania czy odmowy paszportu celowo odwlekano, aby w związku z nagłym terminem wyjazdu postawić kapłana w roli proszącego. Potwierdza to fakt, że dzień później na ks. Dancha czekał paszport. Po jego odbiór, czyli na drugie spotkanie, Chmielewski zaprosił kapłana do Wydziału Paszportów KW MO w Katowicach. Rozmowa oscylowała wokół celu podróży (symposium i spotkanie z młodzieżą), ale pojawił się także temat wakacyjnej pracy duszpasterskiej kapłana. Na koniec funkcjonariusz zaproponował ks. Danchowi kolejne spotkanie „w celu oddania paszportu i podzielenia się wrażeniami z pobytu za granicą”. Według jego relacji duchowny wyraził zgodę i wstępnie ustalono, że po powrocie skontaktuje się telefonicznie, by ustalić precyzyjnie termin¹⁵.

Sprytna „ryba”

Chmielewski planował, że trzecia rozmowa odbędzie się 25 sierpnia i przygotował nawet zarys spraw, które zamierzał poruszyć¹⁶. Kapłan okazał się jednak niesubordynowany, w umówionym terminie nie zadzwonił, nie próbował nawiązać kontaktu z kapitanem, a gdy

**Ośrodek Centralny
przy kościele katedralnym
Plebiscytowa 49a**

N	MSZA ŚW. W KOŚCIELE AKADEMICKIM	11 ⁰⁰
III	SEMINARIUM PRZEDMALZERSKIE	19 ⁰⁰
	SPOTKANIE Z PROSENA, RELIGIJA	19 ⁰⁰
	CHOR AKADEMICKI	20 ⁰⁰
VI	MSZA ŚW. + SPOTKANIE ABSOLWENTÓW	18 ⁰⁰
VI	MSZA ŚW. + KRĘGI BIBLIJNE	19 ⁰⁰
VI	MSZA ŚW. + WYKŁAD Z DYSKUSJĄ	19 ⁰⁰
VI	MSZA ŚW. + SPOTKANIE EKUMENICZNE	19 ⁰⁰

¹³ AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/2949, Józef Danch, Plan opracowania kandydata na TW ks. J.D., 6 III 1978 r., k. 8; AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/3505, t. 1, Oskar Thomas, Plan opracowania kandydata na TW ks. O.T., 7 III 1978 r., k. 9.

¹⁴ Zob. AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/2949, Józef Danch, Plan rozmowy z kandydatem na TW ks. J.D., 25 VII 1978 r., k. 23; *ibidem*, Notatka służbowa z rozmowy z kandydatem na TW ks. J.D., 28 VII 1978 r., k. 24.

¹⁵ *Ibidem*, Notatka służbowa z rozmowy z kandydatem na TW ks. J.D., 29 VII 1978 r., k. 26.

¹⁶ Zob. *ibidem*, Plan rozmowy operacyjnej z kandydatem na TW ks. J.D., 23 VIII 1978 r., k. 27.

spotkał go przed swoim domem, odmówił spotkania, tłumacząc się brakiem czasu i ponownie zwodził go obietnicą telefonu. Co więcej, do pracowników Wydziału IV katowickiej SB zaczęły docierać informacje, że o kontaktach z funkcjonariuszem opowiadał w swoim otoczeniu, że celowo unikał spotkania i był przekonany, „że jest to pracownik od spraw księżowskich, gdyż jak przekazał jego rysopis i nazwisko koledze, to okazało się, że ten sam rozmawiał z tym kolegą”¹⁷.

Wreszcie Chmielewskiemu udało się dodzwonić do ks. Dancha i umówić na rozmowę w mieszkaniu kandydata, ale był to względny sukces, bo kapłan zrelacjonował treść telefonicznej rozmowy osobom trzecim, wśród których był tajny współpracownik SB. „Mówił, że do tej pory rozmowa nie dotyczyła żadnych konkretnych tematów, ale on doskonale wie, o co pracownikowi chodzi, i wie, w jaki sposób zachować się podczas tej rozmowy, będzie mu opowiadał o sobie, o swojej wycieczce turystycznej, ale zażąda również od tego osobnika, aby wyjaśnił mu, do czego on zmierza, jaki jest jego konkretny cel. Rozmowę przeprowadzi grzecznie, inteligentnie i przebiegle. J. Danch dodał jeszcze, że wspomniał o rozmowie z tym pracownikiem siostrze i szwagrowi”¹⁸.

Do rozmowy doszło 23 października. Kapłan opowiedział o problemach zdrowotnych, z którymi borykał się w drodze; jak przekroczyli granicę z RFN (podróżował z kolegą); że w RFN kontaktowali się tylko ze swoimi kuzynami i z miejscowym proboszczem; że chciał też odnaleźć swojego kolegę z czasów seminarium, który kilka lat temu pozostał w RFN, ale nie udało mu się ustalić miejsca jego pobytu. Przy czym ks. Danch nie wymienił ani nazwiska proboszcza, ani kolegi, który nie powrócił do kraju przed kilkoma laty. Ktoś, kto potem kontrolował te akta, zwrócił na to uwagę i na marginesie postawił znaki zapytania z adnotacją „nazwisko?, kogo?”. W RFN przebywali kilka dni, a na granicy z Włochami zastała ich wiadomość o śmierci Pawła VI. Na pogrzeb do Watykanu się nie dostali, a z powodu śmierci papieża nie odbyło się sympozjum, na które przyjechali¹⁹.

Funkcjonariusz prowadził rozmowę według planu z 23 sierpnia i w oparciu o bieżące wydarzenia. Swoją plan zrealizował także ks. Danch. W notatce sporządzonej po spotkaniu Chmielewski zapisał: „Konkretnego terminu następnej rozmowy nie ustalono, gdyż kandydat zasłaniał się brakiem wolnego czasu ze względu na duży natłok zajęć. Nie wykluczył jednak możliwości dalszych kontaktów. Skontaktuje się z pracownikiem, gdy będzie składał wniosek o paszport na wyjazd w przyszłym roku za granicę. Aby nie dekonspirować faktycznego powodu zainteresowania się osobą kandydata, nie poruszano tematyki związanej z jego pracą zawodową, ograniczając się do wrażeń z jego pobytu za granicą”²⁰.

Dekonspiracja i kapitulacja

W marcu 1979 r. Chmielewski poprosił przełożonych o zgodę na wyeliminowanie ks. Dancha spośród kandydatów na TW. Prośbę motywował: „Z kandydatem przeprowadzono kilka rozmów obejmujących swą tematyką szereg problemów. Jak wynika z informacji uzyskanych z innych wiarygodnych źródeł, po każdej rozmowie kandydat szeroko rozpowiadał w swoim środowisku o rozmowach z pracownikami Sł.[użby] Bezpieczeństwa. Dlatego też bezzasadne wydaje się dalsze prowadzenie księdza J.D. w charakterze kandydata na

¹⁷ *Ibidem*, Wyciąg z doniesienia TW ps. „Laura”, 15 X 1978 r., k. 30.

¹⁸ *Ibidem*, Wyciąg z doniesienia TW ps. „Świt”, 21 X 1978 r., k. 31.

¹⁹ *Ibidem*, Notatka służbowa z rozmowy z kandydatem na TW ks. J.D., 28 X 1978 r., k. 32.

²⁰ *Ibidem*, k. 33.

t.w. Po wyeliminowaniu ks. J.D. pozostanie jednak w aktywnym zainteresowaniu w ramach teczki E[widencji] O[peracyjnej] [na] K[siędza]²¹.

W cytowanym powyżej piśmie Chmielewski przemilczał ważne wydarzenie, które miało wpływ na taką decyzję, a mianowicie dekonspirację za sprawą owego kapłana. W listopadzie 1978 r. funkcjonariusz doprowadził do spotkania z ks. Thomasem. Gdy przybył na umówioną rozmowę, w mieszkaniu duchownego ku swemu zdziwieniu zastał ks. Dancha. Na pytanie o obecność kolegi ks. Thomas powiedział, że uznał za stosowne zaprosić współpracownika na rozmowę dotyczącą DA. Z powodu niekomfortowej, a wręcz dwuznacznej sytuacji, Chmielewski poruszył wyłącznie temat ulotek inspirowanych przez Komitet Obrony Robotników i kolportowanych w kościołach oraz próby wykorzystania spotkań duszpasterstwa akademickiego do celów pozareligijnych²².

Ksiądz Danch nie zabierał głosu, jedynie się przysłuchiwał, ale swoim zachowaniem dał do zrozumienia, że zna funkcjonariusza. W związku z zaistniałą sytuacją Chmielewski uznał: „Obecność przy rozmowie ks. Dancha świadczy, że chciał on skonfrontować, czy pracownik, który z nim rozmawiał, rozmawiać będzie również z ks. O.Th. Niewątpliwie przekazał również ks. O.Th. treść przeprowadzonych z nim rozmów. W tej sytuacji bezcelowym wydaje się prowadzenie obydwu księży w charakterze kandydatów na t.w., niemniej jednak nie należy odstępować od każdej możliwości przeprowadzenia z nimi rozmów, których skutkiem może być zachowanie przez nich lojalnej postawy. Fakt zainteresowania się ich działalnością SB wpłynie niewątpliwie na ich postawy w ten sposób, że nie będą podejmować wystąpień odbiegających w swej treści od spraw religijnych”²³.

Cztery miesiące później funkcjonariusz wnioskował o wyeliminowanie ks. Thomasa spośród kandydatów na tajnych współpracowników, a w uzasadnieniu powielił przytoczony powyżej fragment służbowej notatki²⁴.

Późniejsze losy kapłanów

Niestety, nie zachowała się TEOK (teczka ewidencyjno-operacyjna na księdza) ks. Dancha, a w dotychczas odnalezionych materiałach brak informacji na temat działań prowadzonych po 1979 r. przez aparat bezpieczeństwa wobec tego kapłana. W grudniu 1980 r. bp Bednorz mianował go wikariuszem-ekonomem, a miesiąc później proboszczem parafii Najświętszego Imienia Maryi w Cieszynie-Bobrk. Ksiądz Danch opiekował się również miejscowym duszpasterstwem akademickim i Klubem Inteligencji Katolickiej. Była to jego ostatnia placówka i ostatnia posługa duszpasterska. Zginął 10 sierpnia 1982 r. w wypadku samochodowym w Starych Panewnikach. Pochowany został na cmentarzu w Cieszynie-Bobrk²⁵.

W 1980 r. Wydział IV próbował (z negatywnym skutkiem) wykorzystać starania ks. Thomasa o paszport „do nawiązania dialogu”. „Przed rozmową ks. Thomas wyjął z teczki notes, z zamiarem notowania zadawanych mu pytań. W związku z powyższym rozmowę prowadziłem w taki sposób, aby nie padały bezpośrednie pytania, które mogłyby być zanotowane

²¹ *Ibidem*, Raport do naczelnika Wydziału IV KW MO w Katowicach, 9 III 1979 r., k. 39.

²² AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/3505, t. 1, Oskar Thomas, Notatka służbowa z rozmowy z księdzem O.Th., 23 XI 1978 r., k. 17.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, Pismo do naczelnika Wydziału IV KW MO w Katowicach, 9 III 1979 r., k. 19.

²⁵ *Zmarli kapłani Kościoła katowickiego*, t. 4, *Kapłani wyświęceni od 1945 roku...*; S. Puchała, *Duszpasterstwo akademickie...*, s. 77–78.

przez ks. Thomasa” – napisał po spotkaniu funkcjonariusz SB, Jerzy Kopczyński²⁶. Pod koniec 1981 r. planowano przeprowadzenie kolejnej rozmowy operacyjnej z duszpasterzem akademickim, ale mając w pamięci jego zachowanie z poprzedniego spotkania, z góry zakładano, że nie będą poruszane problemy dotyczące bezpośredniej działalności i wewnętrznych spraw DA w powiązaniu z aktualną sytuacją w kraju i udziału ks. Thomasa w ewentualnym oddziaływaniu na środowisko studenckie²⁷. Brak informacji, czy do tej rozmowy doszło.

Ksiądz Thomas współtworzył katowicki KIK, a w okresie stanu wojennego organizował pomoc materialną oraz duchową dla potrzebujących (był współzałożycielem Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym i Internowanym). W maju 1983 r. został mianowany wikariuszem-adiutorem w parafii Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku. Mimo postępującej choroby wykonywał do końca swoje obowiązki duszpasterskie. Zmarł 29 lutego 1984 r. w szpitalu w Katowicach. Został pochowany w Gołkowicach²⁸.

„Siły i umiejętności” poświęcone pracy w organach bezpieczeństwa

„Potknięcie” Chmielewskiego z duszpasterzami akademickimi nie było wynikiem jego nieudolności czy braku przedmiotowej wiedzy, którą zgłębiał i uzupełniał (w roku akademickim 1978/1979 odbył Studium Podyplomowe z etyki i religioznawstwa na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach)²⁹. Nie brakowało mu też umiejętności operacyjnych. Uważany był za pracownika doświadczonego, samodzielnego, sumiennego i zdyscyplinowanego³⁰. W dowód uznania powierzono mu w połowie czerwca 1981 r. stanowisko kierownika Sekcji VI Wydziału IV SB KW MO w Katowicach (odpowiedzialnej za operacyjne zabezpieczanie duszpasterstwa akademickiego i ruchu oazowego oraz prowadzenie tzw. działań dezintegracyjnych i specjalnych)³¹. Na tym stanowisku pracował cztery lata³².

Nadzorowany przez niego zespół funkcjonariuszy Sekcji VI „osiągał bardzo dobre wyniki”, a on sam wykazywał „wiele inicjatywy i pomysłowości w realizowaniu nakreślonych przez Kierownictwo Wydziału i Kierownictwo służbowe zadań operacyjnych”³³. Nazwisko

²⁶ AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 00233/3505, t. 2, Oskar Thomas (TEOK), Notatka służbowa z przeprowadzonej rozmowy z diecezjalnym duszpasterzem akademickim, ks. O. Thomasem, 6 VI 1980 r., k. 53.

²⁷ *Ibidem*, Plan rozmowy operacyjnej z diecezjalnym duszpasterzem akademickim ks. O. Thomasem opracowany przez kierownika Sekcji V Wydziału IV KW MO Katowice por. P. Bartosza, 4 XI 1981 r., k. 54.

²⁸ *Zmarli kapłani Kościoła katowickiego*, t. 4, *Kapłani wyświęceni od 1945 roku...*; S. Puchała, *Duszpasterstwo akademickie...*, s. 79–80.

²⁹ AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 0264/615, Tadeusz Chmielewski, Podanie skierowane do komendanta wojewódzkiego KW MO w Katowicach, 29 X 1967 r., Dyplom z 18 VI 1979 r., k. 108.

³⁰ *Ibidem*, Opinia służbowa podpisana przez naczelnika Wydziału IV mjr. J. Birnbacha, 8 IV 1981 r., k. 110.

³¹ Zob. Ł. Marek, *Wydział IV SB KW MO/WUSW w Katowicach (1962–1989)*, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1, s. 136–139.

³² Od 1 V 1985 r. powierzono mu stanowisko starszego inspektora Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW w Katowicach; 1 VI 1989 r. zastępcy naczelnika na wolnym etacie naczelnika Wydziału Specjalnego (Operacyjno-Obronny) WUSW w Katowicach, a od 1 XII 1989 r. naczelnika tegoż Wydziału. Ze służby został zwolniony 31 VII 1990 r. w stopniu majora (AIPN Ka, WUSW w Katowicach, 0264/615, Tadeusz Chmielewski, Przebieg służby, k. 73).

³³ *Ibidem*, Opinia służbowa podpisana przez naczelnika Wydziału IV mjr. J. Birnbacha, 4 XII 1981 r., k. 113; *ibidem*, Opinia służbowa podpisana przez naczelnika Wydziału IV ppłk. W. Wiechno, 25 V 1985 r., k. 118.

